

Dr hab. Aneta Sitek, prof. UŁ
Katedra Antropologii
Wydział Biologii i Ochrony Środowiska

Recenzja rozprawy doktorskiej lek. Piotra Stabryły
pt. „Ocena wyników leczenia pacjentów po septorynoplastyce z osteotomią
operowanych z powodu pourazowego zniekształcenia nosa”

Zaburzenia czynnościowe i/lub estetyczne nosa, bez względu na przyczynę, stanowią poważny problem dla chorego. Z jednej strony mogą one utrudniać oddychanie, wpływać negatywnie na funkcje immunologiczne, węchowe i foniczne organizmu, z drugiej zaś strony mogą bardzo silnie obniżać atrakcyjność fizyczną i jakość życia pacjenta. Fakt ten sprawia, że wszystkie rzetelne badania, które mogą wpłynąć na poprawę efektów leczenia zaburzeń czynnościowych lub estetycznych nosa są ogromnie ważne i potrzebne, bowiem niosą ze sobą szansę wypracowania optymalnych algorytmów postępowania medycznego dla tych pacjentów.

Lekarz Piotr Stabryła podjął się trudnego zadania oceny wyników leczenia pacjentów z pourazowymi zniekształceniami nosa, u których zastosowano septorynoplastykę z osteotomią. Autor dla realizacji postawionych celów i weryfikacji założonych hipotez badawczych przeprowadził badania czynnościowe, estetyczne, oraz badania jakości życia pacjentów w trybie longitudinalnym obejmując oceną, w zależności od badanego aspektu, okres od kilku godzin do 7. doby po zabiegu lub od okresu przedoperacyjnego do 6. miesiąca po operacji. Z całą pewnością trud włożony w organizację i przeprowadzenie tych badań zasługuje na podkreślenie i uznanie bowiem wymagał on od Doktoranta ogromnej systematyczności, skrupulatności, samodyscypliny i doskonałej współpracy z pacjentami.

Rozprawa doktorska lek. Piotra Stabryły ma typowy układ charakteryzujący tego typu opracowania. Jest to obszerna (144-stronicowa) monografia, którą rozpoczyna obszerny *Wstęp*. W rozdziale tym Doktorant, po krótkim wprowadzeniu do tematu dysertacji, przedstawia historię chirurgii nosa, embriologię, anatomię i fizjologię nosa, metody estetycznej analizy i badań antropometrycznych nosa, charakteryzuje pourazowe zniekształcenia nosa, przedstawia chirurgiczne metody leczenia tych zniekształceń oraz prezentuje powikłania operacji korekcyjnych nosa i przegrody nosowej.

Wstęp kończy jasne przedstawienie *Celu pracy*, którym jest ocena i analiza septorynoplastyki wraz z osteotomią, jako jednego z najważniejszych etapów zabiegu operacyjnego nosa. Realizację wymienionego wyżej, głównego celu badań, Doktorant oparł na następujących celach szczegółowych:

1. ocenie czynnościowych i estetycznych wyników leczenia pacjentów z pourazowym zniekształceniem nosa, poddanych operacji septorynoplastyki z osteotomią, na podstawie obiektywnych pośrednich pomiarów antropologicznych, z wykorzystaniem programu komputerowego, porównującego dokumentację fotograficzną przed i pooperacyjną nosa zewnętrznego, oraz subiektywnych ankiet wypełnianych przez pacjentów i lekarza;
2. analizę nasilenia wybroczyn, obrzęków okołoczołowych oraz bólu pooperacyjnego u pacjentów poddanych zabiegowi osteotomii nosa;
3. porównanie wyników zabiegu rynoplastyki zamkniętej względem otwartej u chorych z pourazowym zniekształceniem nosa.

Aby osiągnąć założony *Cel* Autor zgromadził dane metryczne i ankietowe dla 104 pacjentów, poddanych operacji septorynoplastyki (z dostępu zamkniętego - 81 osób lub otwartego - 23 osoby) z osteotomią. Badani pacjenci byli leczeni w Klinice Chirurgii Plastycznej, Rekonstrukcyjnej i Estetycznej w Łodzi, w latach 2014 - 2019. Ponadto spełniali oni następujące kryteria włączenia do badania:

- obecność pourazowego zniekształcenia nosa z przemieszczeniem piramidy chrząstki nosa od linii środkowej twarzy,
- trudności w oddychaniu,
- wskazania medyczne do wykonania zabiegu osteotomii,
- wiek > 18 lat,
- okres od urazu > 12 miesięcy,
- wyrażenie świadomej zgody na zabieg i na udział w badaniu.

Procedura około- i pooperacyjnego postępowania z pacjentem u wszystkich badanych była taka sama, czyli wewnątrznosowo stosowano u nich plastikowe stabilizatory przegrody oraz setony, a zewnątrznie został im założony opatrunek gipsowy. W ciągu pierwszych 48h po zabiegu pacjenci mieli głowę w elewacji 45 stopni. Wszyscy chorzy otrzymywali w okresie okołooperacyjnym pojedynczą dawkę sterydu oraz antybiotyków z kontynuacją w trakcie leczenia szpitalnego. W Klinice, w trakcie całej hospitalizacji pooperacyjnej, leczenie bólu było kontrolowane przez pacjentów, poza tym u każdego z nich stosowano zimne okłady z kwasu borowego na oczy. W zależności od zastosowanej metody leczenia, chorych włączono do jednej z dwóch grup: poddanych operacji rynoplastyki z dostępu zamkniętego, lub z dostępu otwartego.

W rozdziale *Materiał i metody* Autor szczegółowo opisuje plan badań chorych z obu grup. Pacjentów oceniano na podstawie obiektywnych i subiektywnych narzędzi badawczych.

Do zastosowanych metod obiektywnych należą:

- pośrednie pomiary antropometryczne przeprowadzone przy użyciu autorskiego programu komputerowego Doktoranta (Rhinobase), na standaryzowanych zdjęciach fotograficznych, wykonanych przed operacją, oraz 3 i 6 miesięcy po operacji, a także
- skala oceny wybroczyn i obrzęków zastosowana przez lekarza po upływie 12, 24 i 48 godzin po operacji a następnie w 7. dobie po operacji.

Do metod subiektywnych należą:

- kwestionariusz ROE-PL (ang. Rhinoplasty Outcomes Evaluation) badający jakość życia pacjentów przed operacją oraz 3 i 6 miesięcy po operacji,
- kwestionariusz oceny lekarskiej dotyczący czynności i wyglądu nosa, wykonany przed operacją oraz 3 i 6 miesięcy po operacji, oraz
- skala oceny bólu pooperacyjnego (VAS) zastosowana u pacjentów po upływie 6, 12, 24 i 48 godzin po operacji a następnie w 7. dobie po operacji.

Metody analiz statystycznych zostały odpowiednio dobrane i właściwie zastosowane w celu weryfikacji stawianych hipotez badawczych.

Rozdział *Wyniki* (przedstawiony na 28 stronach pracy) został podzielony na dwa podrozdziały – jeden prezentuje wyniki operacji pourazowych zniekształceń nosa, drugi porównuje wyniki zamkniętej i otwartej rynoplastyki. Po nim następuje syntetyczne omówienie wyników, ujęte w oddzielny rozdział pracy. Chciałaby pochwalić Doktoranta za klarowny i przejrzysty sposób prezentacji rezultatów przeprowadzonych badań. Autor prawidłowo interpretuje wyniki opracowań statystycznych i potrafi dokonywać ich uogólnień zgodnie z zasadami obowiązującymi w poznaniu naukowym, a to identyfikuje warsztat dobrego badacza.

Rezultaty badań analitycznych zostały skonfrontowane z wynikami innych autorów na 13 -stronicowej *Dyskusji*, w oparciu o dobrze dobraną literaturę przedmiotu. Dyskusja pracy jest uporządkowana, a ponadto została przeprowadzona rzeczowo i dojrzałe. Kończy ją podrozdział prezentujący ograniczenia pracy, co jest pożądaną praktyką w przypadku wszelkich opracowań naukowych, chociaż nieczęstą w dysertacjach doktorskich.

Wnioski płynące z przeprowadzonych badań Autor formułuje w 8 punktach i stwierdza, że:

1. Pacjentami najczęściej kwalifikowanymi do korekcji pourazowych zniekształceń nosa są młodzi mężczyźni z powodu pobicia.
2. Osteotomia z powodu pourazowego zniekształcenia nosa poprawia jego drożność.
3. Zmniejszenie asymetrii położenia piramidy nosa wpływa na lepszą ocenę estetyczną.
4. Operacja septorynoplastyki zwiększa wartości kątów profilowych nosa dla obu dostępów.
5. Program komputerowy Rhinobase jest dobrym narzędziem do oceny estetycznych wyników septorynopastyki.
6. ROE-PL i skala wybroczyn nie różnicują metody zamkniętej i otwartej.

7. Wyniki wskazują, że operacja wykonana metodą otwartą daje lepszy rezultat niż metoda zamknięta, jednakże biorąc pod uwagę małą liczebność grupy należy zagadnienie oceniać z dużą ostrożnością.

Cechy wyróżniające rozprawę na tle innych prac na stopień

O wyjątkowym charakterze ocenianej rozprawy przesądzają:

- nowatorskie ujęcie metodologiczne, wykorzystujące autorski program do obiektywnej, antropometrycznej oceny twarzy;
- odważne przekraczanie przyjętych schematów badań poprzez zastosowanie kompleksowej oceny różnych aspektów życia pacjentów (od oceny czynnościowej, przez estetyczną a skończywszy na jakości życia pacjentów);
- bardzo staranny sposób przygotowania rozprawy, tak pod względem merytorycznym, jak i estetycznym; szczególną uwagę zwraca doskonała część analityczna rozprawy, która przyniosła m. in. obiektywną ocenę zabiegów operacyjnych pourazowych zniekształceń nosa.

Podsumowując stwierdzam, że przedstawiona do recenzji dysertacja stanowi samodzielne rozwiązanie przez Doktoranta problemu naukowego i dowodzi Jego ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie - nauki medycznej. Biorąc pod uwagę wszystkie elementy oceny rozprawy stwierdzam, że praca doktorska lek. Piotra Stabryły pt „Ocena wyników leczenia pacjentów po septorynoplastyce z osteotomią operowanych z powodu pourazowego zniekształcenia nosa” **spełnia warunki** stawiane w Ustawie o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 roku (Dz. U. 2017 poz. 1789 z późn. zm.). W związku z tym wnoszę do Wysokiej Rady Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o dopuszczenie Doktoranta do dalszych etapów przewodu doktorskiego, tj. do publicznej obrony.

Ze względu na wysoką rangę naukową i oryginalność podjętego w pracy problemu badawczego, wysoki poziom merytoryczny pracy, w szczególności nowatorskie i kompleksowe ujęcie metodologiczne, wnoszę do Wysokiej Rady Nauk Medycznych Uniwersytetu Medycznego w Łodzi o **wyróżnienie** rozprawy stosowną nagrodą.

Ameta Sitez

Łódź, 15 czerwca 2020 roku